

SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE GRAFİK DÜZENLEYİCİLERİN KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BİLGİYİ ELDE ETMELERİNE ETKİSİ

Cengiz DÖNMEZ * Kubilay YAZICI ** Osman SABANCI ***

Özet

Grafik düzenleyiciler; yazılı materyallerde var olan bilgilerin öğretilmesini ve öğrenilmesini kolaylaştırmak amacı ile metnin içeriğinin, yapısının ve metinde geçen anahtar kavramların birbirleri ile olan ilişkilerinin, bağlantılar ve oklar vastasıyla ifade edildiği görsel araçlardır. Sosyal Bilgiler, genellikle sosyal bilimlerin temel kazanımlarının aktarıldığı bir derstir. Buna bağlı olarak, bu derslerdeki bilgi yoğunluğu da diğer derslerden daha fazladır. Dolayısıyla, Sosyal Bilgilerde görsel araçlardan yararlanılması, öğrenme sürecini olumlu yönde etkilemesi açısından önemlidir. Bu makalede, grafik düzenleyiciler hakkında bilgi verilerek, bu araçların kullanımının, Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilerin akademik bilgiyi elde etmelerine etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmada, ön test ve son test uygulamalarına yer verilen deneysel bir yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın deney grubunu, Ankara ili Merkez Elmadağ ilçesi Lalahan Karşıyaka İlköğretim okulu 7/A sınıfı öğrencileri (n:23), kontrol grubunu ise; aynı okulda öğrenim gören 7/B sınıfı (n:23) öğrencileri oluşturmaktadır. Deneysel uygulama sırasında deney grubunda; venn diyagramı, örümcek haritası, balık kılıcı haritası, kıyaslama/zıtlık matrisi, bağlantı ağacı, problem/çözüm ana hattı, olay zinciri ve halkadan oluşan grafik düzenleyiciler kullanılmıştır. Kontrol grubunda herhangi bir grafik düzenleyici kullanılmamış, sadece geleneksel öğretim yöntem ve araçlarından yararlanılmıştır. Çalışmanın deneysel uygulama boyutu sonucunda elde edilen veriler incelendiği zaman, Sosyal Bilgiler dersinde grafik düzenleyicilerin kullanımının öğrencilerin akademik bilgiyi elde etmelerine olumlu yönde etki ettiği tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal bilgiler, grafik düzenleyiciler, akademik bilgi.

Abstract

Graphic organizers are the visual tools that the relations between text content, its structure and the key concepts in the text are expressed with the help of connections and arrows to make the teaching and learning of the informations which are in written texts easier. The social studies especially is the course which main acquires of social sciences are transferred. In the respect of that thought, the information density in this course is much more than other courses. So the benefit from graphic organizers is important from the point of view that it is influencing the learning process in a positive line of thought. In this article while the information about graphic organizers is given, whether it has an effect in students' obtaining the academical knowledge has been worked. In the work, pre-test and post-test which taken placed are practiced. The experimental group of the research is consists of the students whom are in the city of Ankara the district of ElmadağLalahan Karşıyaka Primary School, 7/A class (n:23), and the control group of this search is consists of the same school's 7/B class (n:23) At the time of experiment the graphic organizers are used like; Venn diagramme, Spider map, the fish bone map, compare/contrast matrix, network tree, problem-solution outline, series of events chain and cycle. But in the control group non of graphic organizers is used, only traditional teaching methods and tools are benefited from. When the datas which are acquired in the consequence of experimental practice dimension of the work, are examined, it is determined that usage of graphic organizers is influences the process of students' obtaining the information in a positive aspect.

Keywords: Social studies, graphic organizers, academic knowledge.

Yazışma adresleri: * Yard. Doç. Dr. Cengiz Dönmez, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, Teknikokullar/Ankara, cdonmez@gazi.edu.tr ** Dr. Kubilay Yazıcı, Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, Niğde. *** Arş. Gör. Osman Sabancı, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, Teknikokullar/Ankara.

Giriş

Sosyal bilimler, insan tarafından üretilen, gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen derin bilgiler olarak tanımlanabilir. Bu anlamda, sosyal bilimler bilimsel bir tutumla toplumların incelendiği disiplinlerdir ve ilgilendiği esas konu, gruplar içinde oluşan insan etkinliği, amacı ise, beşeri anlayışın gelişmesidir (Dönmez, 2003:31).

Sosyal Bilgiler ise; bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005:46). Bu program, Sosyal Bilgiler derslerinde ve ders kitaplarında, sosyal bilimlerle ilgili kavramlar ve bilgilerin yapılandırılmasıyla gerçekleşir. Birbirleriyle iç içe geçmiş çeşitli bilgilerin öğrencilerde oluşturulmasını içermektedir. Bu çeşitlilik beraberinde öğrenciler tarafından bilginin özümsemesinin zorlaşmasını getirmektedir. Dolayısıyla, görsel öğelerin kullanımı zorunlu hâle gelmektedir. Eğitim-öğretim faaliyetlerinde görsel öğeler iki türde kullanılabilir. Bunlardan ilki, bilginin görsel olarak yapılandırılmasını, diğeri ise mevcut bilginin görsel öğelerle ifade edilmesini içerir.

Sosyal bilgiler derslerine öğrencilerin ilgilerini artırmak, öğrenmelerini kolaylaştıracak seçenekler sunmak, alanla ilgili bilgileri edinmelerini ve hatırlayabilmelerini sağlamak amacıyla görsellikten yararlanılmalıdır. Kuşkusuz bunun temel amacı ise, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak eğitim-öğretim sürecini anlamlı hâle getirmektir.

Grafik düzenleyicilerin sosyal Bilgiler derslerinde kullanılması öğrencilerin görsel öğrenmelerinin sağlanmasında etkili olmaktadır. Çünkü yapılan araştırma göstermiştir ki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çoğu, konuların öğrenciler tarafından anlaşılmasının sebebini, bu derslerde yapılandırılmak istenen bilginin çokluğuna ve öğrencilerin bu bilgiler arasında anlamlı ilişkiler kuramamalarına bağlamaktadırlar.

Görsel Öğrenme

Görsel öğrenme, öğrencilerin görsel zekâlarına hitap eden bir yaklaşımı içermektedir. Indiana Eğitim Fakültesi tarafından yapılan bir araştırma, öğrenciler

okuduklarının % 10'unu, işittiklerinin % 20'sini, gördüklerinin % 30'unu, hem görüp hem de işittiklerinin % 50'sini, söylediklerinin % 70'ini, yapıp söyledikleri bir şeyin ise % 90'ını hatırlayabildikleri sonucunu vermektedir (Barth ve Demirtaş, 1997: 3.2). Bu sebeple, araştırmamızın bu kısmında görsel zekânın öğrenmeye etkisine değinilecektir.

Günümüzde zekâ, statik bir kavram olarak düşünülmemekte ve değişik bireylerde farklı türlerde bulunduğu ifade edilmektedir. Bu görüşün savunucusu olan Gardner zekâ türlerini; 1- Sözel-Dilbilimsel Zekâ, 2- Mantıksal-Matematiksel Zekâ, 3- Müziksel-Ritmik Zekâ, 4-Uzamsal-Görsel Zekâ, 5- Bedensel-Kinestetik Zekâ, 6- Bireyler Arası-Sosyal Zekâ, 7- Bireysel-İçedönük Zekâ ve 8- Doğacı Zekâ olarak sınıflandırmıştır (Gardner, 1999:41-52).

Görsel-uzaysal zekâ, bir bireyin kendi zihnindeki veya dış dünyadaki imgelere resimsel (örneğin, fotoğraf, slayt, film, çizim veya grafik yoluyla) bir tepkide bulunmasıdır. Geleneksel öğretim stratejilerinden birisi tahtaya yazı yazmaktır. Öte yandan, görsel zekâ potansiyeline sahip öğrencilerin bir konuyu anlamalarına yardımcı olmasına rağmen, tahtaya konuyla ilgili bir resim veya grafik çizmek ise, tahtaya yazı yazmak kadar yaygın olan bir uygulama şekli değildir. Sonuç itibarıyla, öğretim sürecini kelime ve kavramlar kadar, resim ve grafiklerle de destekleyen öğretmenler, daha geniş bir öğrenci kitlesine ulaşma imkânına sahip olurlar. Bu çeşit bir strateji, genel anlamıyla bir öğretmenin öğrettiği kavramları bir grafiksel sembolle görselleştirmesini gerektirir (Saban, 2002:116-120).

Görselleştirme sürecinde kullanılabilecek araç çeşitlerinden birisi de grafik düzenleyicilerdir. Grafik düzenleyiciler, eğitim faaliyetleri sırasında öğrencilere hem istenilen bilgilerin aktarılmasında, hem de öğrenci tarafından elde edilen bilginin daha uzun süre saklanmasında kullanılmaktadır. Bu sebeple, öğrenme-öğretme faaliyetleri açısından son derece önemli araçlardandır.

Aşağıda grafik düzenleyiciler ile ilgili bilgi verilmeye çalışılacaktır.

Grafik Düzenleyiciler

Grafik düzenleyiciler; yazılı materyallerde var olan bilgilerin öğretilmesini ve öğrenilmesini kolaylaştırmak amacı ile metnin içeriğinin, yapısının ve metinde geçen anahtar kavramların birbirleri ile olan ilişkilerinin, bağlantılar ve oklar vasıtasıyla ifade edildiği görsel araçlardır (Darch ve Eaves, 1986:309-310). Dolayısıyla grafik düzenleyicilerin kullanımı sayesinde bilgi, daha açık bir şekilde ifade edilebilir (Egan, 1999:641).

Kavram haritalarına benzeyen grafik düzenleyiciler, bir yazılı metindeki temel konular arasındaki ilişkilerin temsilcileridir. Bu düzenleyiciler, öğretmenin ya da yazarın, bilgiyi nasıl yapılandırdığını anlamak için bir araç olarak, öğrenciler tarafından metnin okumasından önce kullanılabilir. Buna ilave olarak öğrenciler, grafik düzenleyicileri okuma sürecinin sonunda özetleme aracı olarak kullanılabilirler. Tipik olarak grafik düzenleyiciler, verilen yazılı materyaller ile edinilmek istenen bilgiler arasındaki ilişkileri gösteren sözel, gözden geçirme veya hiyerarşik şekiller olarak görünürler (Martorella, Beal ve Bolick, 2005:309).

Grafik düzenleyiciler, ilk olarak Ausubel (1968) tarafından “yapılandırma gözden geçirme” adı ile ileri sürülmüştür. Ausubel’e göre bir içerik alanında, kişinin sahip olduğu bilgi ya da bilişsel yapı, yeni materyalin öğrenilmesinde temel öneme sahip bir değişkendir. Zaman içerisinde “ileri düzenleyiciler” ismiyle anılmaya başlayan bu araçlar, günümüzde grafik düzenleyiciler adı ile kullanılmaktadırlar (Akt.: Griffin, Malone ve Kameenui, 1995:98).

Grafik düzenleyiciler, öğrencilerin bir konuyu oluşturan parçalar arasında ilişki kurmalarını sağlayarak öğrenme sürecine bütünsel bir yaklaşımla bakmalarına imkân verir. Ayrıca bireysel, paylaşımlı veya grup hâlinde farklı amaçlar da gerçekleştirilecek sınıf öğrenmelerinde kullanılabilir. Grup hâlinde kullanılmaları durumunda öğrencilerin olumlu sosyal ilişkiler kurmalarında ve başkalarının görüşlerine saygı duymalarının sağlanmasında da etkili olur (Egan, 1999:643). Grafik düzenleyiciler, görsel olarak kavramlar ve fikirler arasındaki ilişkileri gösterir. Bu sebeple metnin anlaşılması seviyesini artırır (Vaughn ve Edmonds; 2006:134).

Grafik düzenleyicilerin öğrenme sürecinde kullanılmalarının faydaları şu şekilde ifade edilebilir;

1. Öğrencilere, konu işlenmeden önce, içerikle ilgili teknik kavramların mantıksal bağlantılarını gösterir.
2. Kavramların birbiri ile olan ilişkisini göstererek bir fikir çatısı oluşturur.
3. Öğretim amaçlarının şekillenmesinde öğretmenlere yardımcı olur (Tierney, Readence ve Dishner, 1985:127).
4. Öğrenilen materyalin gözden geçirilmesini sağlar.
5. Önemli bilgilerin öğrenilmesi için bir ipucu işlevi görür (Merkley ve Jefferies, 2000:351).
6. Yeni bilgi ile eski bilginin eşleştirilmesine yardımcı olur (Reid, 1981:455).

Dersin içeriğine ve öğretimsel amaçlara bağlı olarak grafik düzenleyiciler 4 ana başlık altında tasnif edilebilir. Bunlar:

- Hiyerarşik olarak düzenleyiciler: Ana fikirleri ve destekleyici detayları sunar.
- Karşılaştırmalı düzenleyiciler: Anahtar kavramlar arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları betimler.
- Sıralı Düzenleyiciler: Bir seri basamağı veya olayı gösterir.
- Diyagramlar: Sosyal bilgilerdeki objeleri ve sistemleri resmeder (Martella, Miller ve MacQueen, 1998: 46).

Grafik düzenleyiciler oluşturulurken aşağıdaki basamakların takip edilmesi, bu düzenleyicilerin kullanımı sırasında istenilen faydaların elde edilmesini artırılabilir.

- Öğrencilerin anlamalarının sağlanması için önemli olan kavramların ve kelimelerin öğrenme süreci göz önüne alınarak incelenmesi,
- Metin yapısını oluşturan düzenlemenin incelenmesi ve ilişkilerin gösterileceği grafik düzenleyicinin tespit edilmesi,

İlişkilerin açık bir şekilde ifade edilebilme gerçeği göz önüne alınarak grafik düzenleyicilerin basit ve etkili bir biçimde oluşturulması,

- Grafik düzenleyicileri oluşturan yapıların (kutucukların ya da bölümlerin) amaca göre bazılarının boş bırakılması (Merkley ve Jefferies, 2000:351).

Bu basamaklar, grafik düzenleyicilerin çoğunlukla öğretmen tarafından kullanılması sırasında uygulanır. Ancak sınıf seviyesi yükseldikçe, öğrencilerin bu çeşit düzenleyicileri oluşturmalarına imkân verilmelidir.

Grafik Düzenleyicilerin Çeşitleri¹:

Eğitim-öğretim sürecinde kullanılacak pek çok grafik düzenleyici mevcuttur. Aşağıda grafik düzenleyicilerden bazıları, kullanılacakları konu örnekleri ile birlikte verilmiştir (Jones, Pierce ve Hunter; 1988/1989:22; Loranger, 1999:241; Langan-Fox, Waycott ve Albert, 2000:27).

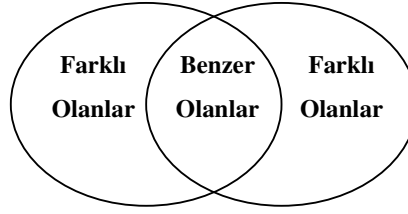
a- Venn Diyagramı:

İki ya da daha fazla konu veya fikrin, benzerlik ve farklılıklarının incelenmesinde başvurulan bir grafik düzenleyicidir (Şekil 1). Bu düzenleyici

¹ Grafik düzenleyicilerin çeşitlerine ilişkin şekiller Jones, Pierce ve Hunter, 1988/1989; Rhoder, 2002; Neufeld, 2005 ve Yazıcı, 2006'dan derlenmiştir.

sayesinde öğrenciler, benzer kavramları, zor-karmaşık yapıya sahip kavramlar arasından daha kolay öğrenebilir.

Şekil 1: Venn Diyagramı

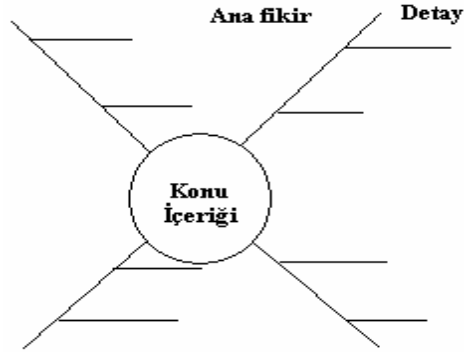
Sosyal Bilgilerde kullanım alanları ile ilgili örnekler:

- Bireysel farklılıkların öğretilme sürecinde kullanılabilir.

b- Örümcek Haritası:

Bir sürece, fikre ya da destekleyici bir konuya ait ana fikrin tanımlanmasında kullanılır (Şekil 2).

Şekil 2 : Örümcek Haritası

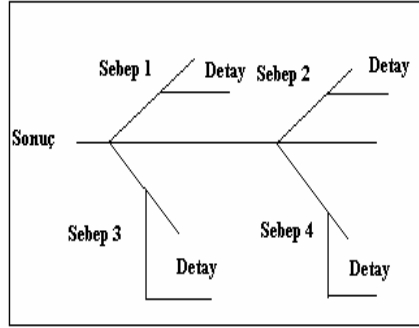

Sosyal Bilgilerde kullanım alanları ile ilgili örnekler:

- Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecinde Anadolu'nun mevcut durumunun açıklanmasında yararlanılabilir.

c- Balık Kılıcı Haritası:

Karmaşık bir olayın, sebeplere dayalı olarak açıklanmaya çalışıldığı bir süreci içerir. Özellikle detayların ortaya çıkarılmasında etkili olabilecek bir grafik düzenleyici çeşididir (Şekil 3).

Şekil 3 : Balık Kılıcı Haritası

Sosyal Bilgilerde kullanım alanları ile ilgili örnekler:

- Bu grafik düzenleyici ile, Osmanlı Devleti'nin duraklama ve gerileme dönemlerini yaşamasının nedenleri sistematik olarak ortaya konulabilir.

d- Kıyaslama/ Zıtlık Matrisi:

Bu düzenleyici, satırlar ve sütunlar kullanarak kavramları oluşturan alt öğelerin ve özelliklerin gösterildiği hiyerarşik bir yapıya sahiptir (Şekil 4). İki şey arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ifade etmekte kullanılan grafik düzenleyicidir.

Şekil 4 : Kıyaslama-Zıtlık Matrisi

	İsim 1	İsim 2
Nitelik 1		
Nitelik 2		
Nitelik 3		

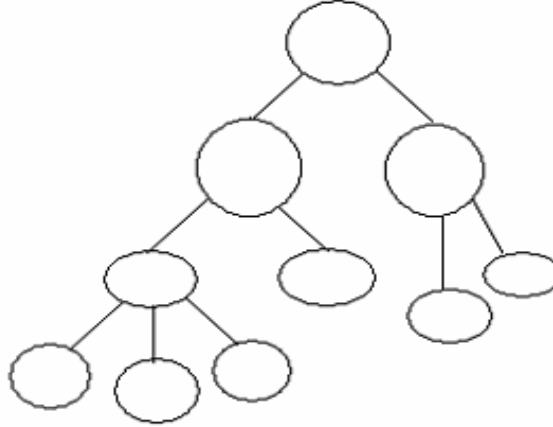
Sosyal Bilgilerde kullanım alanları ile ilgili örnekler:

- Türk Cumhuriyetleri'nin nüfusları, yüzölçümleri vb. gibi özelliklerinin karşılaştırılması sırasında kullanılabilir.

e- Bağlantı Ağacı:

Bağlantı ağacı, verilen bir bilginin sebebini, bir hiyerarşiyi ya da bir süreci oluşturan dalları göstermek için kullanılır. Bu tür bir grafik düzenleyiciyi oluşturan ana soru iki türde oluşturulabilir. Bunlardan birincisi, ana kavramı verip alt düzeydeki oluşumları sormak, ikincisi ise, alt oluşumları verip ana kavramı sormak şeklinde kullanılabilir.

Şekil 5 : Bağlantı Ağacı

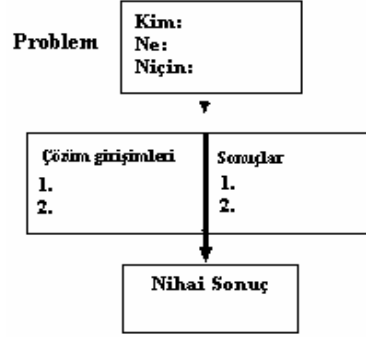
Sosyal Bilgilerde kullanım alanları ile ilgili örnekler:

- Soy ağacının çıkarılmasında,
- Osmanlı ordusunu oluşturan unsurların öğretiminde kullanılabilir.

f- Problem/Çözüm Ana Hattı:

Bu düzenleyicide, “Problem nedir?, Niçin bir problemdir?, Problemin çözümü için yapılan teşebbüsler nelerdir?, Sonuçta problem nasıl çözülmüştür?” şeklindeki sorular anahtar sorular olarak kullanılır (Şekil 6).

Şekil 6 : Problem-Çözüm Ana hattı

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde, kullanım alanları ile ilgili örnekler:

- Türkiye Büyük Millet Meclisinin neden açıldığının ortaya konulması ve hangi aşamaların yaşandığının aktarılması sırasında kullanılabilir.

g- Olay Zinciri:

Olayların, amaçların ve hareketlerin oluş sırasını belirtmek için kullanılan bir grafik düzenleyicidir (Şekil 7).

Şekil 7 : Olay Zinciri Başlangıç Olayı

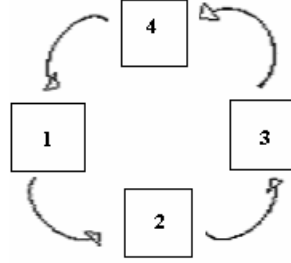

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde, kullanım alanları ile ilgili örnekler:

- Kurtuluş Savaşı sırasında yapılan kongrelerin gerçekleşme sırasının belirtilmesi sırasında kullanılabilir.

h- Halka:

Sebeup-sonuç ilişkisine dayanan olaylar serisinin, nasıl bir sıra takip ettiğini göstermek için kullanılır (hava olayları vb.) (Şekil 8).

Şekil 8 : Halka**Sosyal Bilgilerde kullanım alanları ile ilgili örnekler:**

- Mevsimlerin oluşumunun nasıl bir sıra takip ettiğinin açıklanmasında,
- İklimlerin nasıl bir dönüşüm süreci izlediklerinin anlatılmasında kullanılabilir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, 7. sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde grafik düzenleyicilerin kullanımının öğrencilerin akademik bilgiyi elde etmelerine etkisinin olup olmadığının tespit edilmesidir.

Yöntem**Araştırmanın Modeli ve Deseni:**

Araştırmanın modeli, denemeye katılan grup sayısı, kontrol önlemleri ve bağımsız değişken üzerinde yapılan gözlemlerin, zaman ve sayısının dikkate alındığı, ön test ve son test uygulamalarının kullanıldığı deneysel yöntemdir.

Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Bu desende katılımcılar, deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenlerle ilgili olarak ölçüldükleri için, bu desen ilişkili bir desendir. Aynı zamanda, farklı katılımcılardan oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılması nedeniyle bu desen ilişkisiz bir desendir (Büyüköztürk, 2001:21).

Bu araştırmanın deney grubunu, Ankara ili Merkez Elmadağ ilçesi Lalahan Karşıyaka İlköğretim Okulunda öğrenim gören 7/A sınıfı (n:23), kontrol grubunu ise 7/B sınıfı (n:23) öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın deneysel işlemler kısmında kontrol grubunda geleneksel öğretim yöntemi (soru- cevap, düz anlatım), deney grubunda ise soru-cevap, düz anlatım ve grafik düzenleyicilerin kullanımıyla dersler işlenmiştir. Deney grubunda kullanılan grafik düzenleyiciler; Venn Diyagramı, Örümcek Haritası, Problem-Çözüm Ana Hattı, Kıyaslama-Zıtlık Matrisi, Balık Kılıçığı Haritası, Bağlantı Ağacı, Olay Zinciri ve Halka'dan oluşmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları:

1. Araştırma bulguları; 7. sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde işlenen Osmanlı Kültür ve Uygarlığı ünitesinin “Devlet Yönetimi” konusu ile,
2. Araştırmanın deneysel işlemler sırasında kullanılan grafik düzenleyiciler ile,
3. 2005–2006 eğitim–öğretim yılında, Ankara ili Merkez Elmadağ ilçesi Lalahan Karşıyaka İlköğretim Okulunda okuyan 7/A ve 7-B sınıfı öğrencileri ile,
4. Öğrencilerin akademik bilgi testine verdikleri cevaplar ile sınırlı tutulmuştur.

Akademik Bilgi Testi:

Öğrencilerin “Osmanlı Kültür ve Uygarlığı” ünitesinin “Devlet Yönetimi” konusu ile ilgili bilgilerini ölçmek amacıyla bir akademik bilgi testi hazırlanmıştır (bk. Ek). Bu test, ön test ve son test uygulamalarında kullanılmak amacıyla geliştirilmiştir. Hem kontrol grubunda, hem de deney grubunda bulunan öğrencilere uygulama öncesinde ön test olarak uygulanan akademik bilgi testi, uygulama sonrasında her iki grubun konu ile ilgili sahip oldukları akademik bilgileri ölçmek amacıyla son test olarak tekrar uygulanmıştır. Böylece deney ve kontrol gruplarında kazanılan akademik bilgiler ölçülmeye çalışılmıştır.

Akademik bilgi testi, toplam 30 sorudan oluşmaktadır. Bu ölçme aracının güvenilirlik çalışması, bu dersi daha önce alan 8. sınıfta okuyan 120 öğrenciye 40 soru olarak uygulanmasıyla yapılmıştır. Yapılan madde analizi sonucunda güvenilirliği düşük olan 10 soru çıkartılarak test son hâlini almıştır.

Ölçme aracının güvenilirliği SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılarak hesaplanmış ve testin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ,72 olarak bulunmuştur.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde deney ve kontrol gruplarına uygulanan akademik bilgi testi sonuçları ve bu sonuçlara dayalı olarak yapılan yorumlara yer verilmiştir.

Grupların Akademik Bilgi Testi Ön Test Puanları Açısından Karşılaştırılması

Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik bilgi ön test puanları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Gruplarında Bulunan Öğrencilerin Akademik Bilgi Testi Ön Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kontrol	23	9,65	2,56	44	-,410	,684
Deney	23	9,91	1,64			

Tablo 1 incelendiği zaman kontrol ve deney gruplarında bulunan öğrencilerin akademik bilgi testi ön test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($t_{(44)} = -,410$; $p > ,05$). Uygulamaya başlanmadan önce kontrol grubuna yapılan akademik bilgi ön test puanları ($\bar{X} = 9,65$) iken, deney grubundaki öğrencilerin akademik bilgi puanları ise ($\bar{X} = 9,91$) dir. Bu farklılık % 95 güven aralığında manidar değildir. Bu sonuç bize, kontrol ve deney grubu öğrencilerinin “Osmanlı Kültür ve Uygarlığı” ünitesinin “Devlet Yönetimi” konusu hakkında deneysel işlemler öncesi akademik bilgilerinin birbirine yakın olduğu sonucunu vermektedir.

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Akademik Bilgi Testi Ön Test–Son Test Puanları Açısından Karşılaştırılması

Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik bilgi ön test ile son test puanları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Akademik Bilgi Ön Test Puanları İle Son Test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar İçin t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kontrol Ön Test	23	9,65	2,56	22	-5,721	,000
Kontrol Son Test	23	10,82	2,30			

Tablo 2 incelendiği zaman, kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik bilgi ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(22)} = -5,721$; $p < ,01$). Uygulamaya başlanmadan önce, kontrol grubuna yapılan akademik bilgi ön test puanı ($\bar{X} = 9,65$) iken, son test puanı ($\bar{X} = 10,82$) olmuştur. Bu farklılık % 95 güven aralığında manidardır. Bu verilere dayanarak kontrol grubuna uygulanan geleneksel öğretim yönteminin öğrencilerin “Osmanlı Kültür ve Uygarlığı” ünitesinin “Devlet Yönetimi” konusu hakkında akademik bilgilerini artırmada etkili olduğu söylenebilir.

Deney Grubu Öğrencilerinin Akademik Bilgi Testi Ön Test–Son Test Puanları Açısından Karşılaştırılması

Deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik bilgi ön test ile son test puanları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin Akademik Bilgi Ön Test İle Son Test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar İçin t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Deney Ön Test	23	9,91	1,64	22	-4,576	,000
Deney Son Test	23	12,26	2,45			

Tablo 3 incelendiği zaman, deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik bilgi ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(22)} = -4,576$; $p < ,01$). Uygulamaya başlanmadan önce deney grubuna yapılan akademik bilgi ön test puanı ($\bar{X} = 9,91$) iken, son test puanı ($\bar{X} = 12,26$) dir. Bu farklılık % 95 güven aralığında manidardır. Bu verilere dayanarak grafik

düzenleyicilerin, deney grubundaki öğrencilerin “Osmanlı Kültür ve Uygarlığı” ünitesinin “Devlet Yönetimi” konusu hakkında akademik bilgilerini artırmada etkili olduğu söylenebilir.

Grupların Akademik Bilgi Testi Son Test Puanları Açısından Karşılaştırılması

Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik bilgi son test puanları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerinin Akademik Bilgi Son Test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kontrol	23	10,82	2,30	44	-2,042	,047
Deney	23	12,26	2,45			

Tablo 4 incelendiği zaman, kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik bilgi ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(22)} = -2,042$; $p < ,05$). Uygulamalar sonucunda kontrol grubuna yapılan akademik bilgi son test puanı ($\bar{X} = 10,82$) iken, deney grubuna yapılan akademik bilgi son test puanı ($\bar{X} = 12,26$)’dir. Bu farklılık % 95 güven aralığında manidardır. Bu verilere dayanarak deney grubunda eğitim-öğretim sürecinde uygulanan grafik düzenleyicilerin kontrol grubunda uygulanan geleneksel öğretim yöntemine göre öğrencilerin akademik bilgiyi elde etmelerinde daha etkili olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde, araştırmanın deneysel işlemleri sonrasında elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak ileri sürülen önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Gelişmiş ülkelerde, Sosyal Bilgiler öğretmenleri eğitim-öğretim faaliyetleri sırasında sık sık grafik düzenleyicilerden faydalanmaktadırlar. Ancak, ülkemizde Sosyal Bilgiler derslerinde bu düzenleyicilerden yeteri kadar faydalanıldığını

söylemek son derece zordur. Hatta bazı öğretmenlerimizin bu çalışmalardan haberdar olmadıkları görülmüştür.

Bu çalışmanın deneysel uygulama boyutu sonucunda elde edilen veriler incelendiği zaman Sosyal Bilgiler dersinde grafik düzenleyicilerin kullanımının öğrencilerin akademik bilgiyi elde etmelerine olumlu yönde etkide bulunduğu tespit edilmiştir.

Deney ve kontrol grubu akademi bilgi ön test puanları karşılaştırıldığı zaman, her iki grubun (deney \bar{X} :9,91; kontrol \bar{X} :9,65 ve $p > ,05$) elde ettikleri puanların birbirine yakın olduğu gözlenmiştir. Bu sonuç bize, her iki grubun akademik bilgilerinin deneysel çalışma öncesinde eşit olduğu sonucunu vermektedir.

Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik bilgileri ile ön test ve son test uygulama sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin bilgiyi elde etmelerinde olumlu yönde değişim yaşadığı görülmektedir (kontrol ön test \bar{X} : 9,65; kontrol son test \bar{X} :10,82 ve $p < ,01$).

Deney grubunda bulunan öğrencilerin de akademik bilgileri ön test ve son test uygulama sonuçları incelendiği zaman, öğrencilerin bilgiyi elde etmelerinde olumlu yönde değişim yaşadığı görülmektedir (deney ön test \bar{X} :9,91; deney son test \bar{X} :12,26 ve $p < ,01$).

Ancak, grafik düzenleyicilerin öğrenme ortamında kullanıldığı deney grubu ve grafik düzenleyicilerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik bilgi son test puanları karşılaştırıldığı zaman, deney grubunda yer alan öğrencilerin akademik bilgiyi daha fazla edindikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durum, grafik düzenleyicilerin akademik bilgiyi elde etmede faydalı olduğu sonucunu ortaya çıkartmaktadır. Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik bilgileri ön test ve son test uygulama sonuçları incelendiğinde öğrencilerin bilgiyi elde etmelerinde olumlu yönde değişim yaşandığı görülmektedir (kontrol son test \bar{X} :10,82; deney son test \bar{X} :12,26 ve $p < ,05$).

Öneriler

1. Sosyal Bilgiler derslerinde grafik düzenleyiciler, öğretmenler ve öğrenciler tarafından özellikleri bilinerek, eğitim-öğretim sürecinde faydalanılan görsel araçlar içerisinde kullanılmalıdır.

2. Öğrenme, sadece belirli araçların kullanıldığı bir süreç olmaktan çıkartılmalı ve öğrencilerin görsel zekâlarına hitap eden uygulamaları da bünyesinde barındırmalıdır.

3. Grafik düzenleyiciler sayesinde öğrenme sürecinde öğrencilerden dönütlerin alınması, sürecin sadece sonunda yapılan değerlendirme işleminin, sürecin tamamına yayılmasında etkili olabilir.

4. Sosyal Bilgiler gibi farklı disiplinlerin kazanımlarının bir arada aktarıldığı derslerde grafik düzenleyicilerden yararlanılması, dersin kazanımlarının öğrenciler tarafından daha çok kazanılmasını sağlayabilirler.

5. Sosyal Bilgilerde grafik düzenleyicilerin kullanımı, dersin kazanımlarının öğrenciler tarafından elde edilmesi sırasında zamandan tasarruf etmemizi sağlar. Dolayısıyla zamanı daha verimli kullanabilme imkânı verdiği için grafik düzenleyiciler derslerde sıklıkla kullanılmalıdır.

6. Bu düzenleyicilerin kullanımının, Sosyal Bilgiler derslerini monotonluktan çıkartarak öğrencilerin dikkat ve ilgilerini derse yönlendirmelerinde faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Yukarıda belirtilen önerilerden başka, grafik düzenleyicilerin diğer derslerde de öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılmaları, eğitim-öğretim sürecinden hedeflenen amaçların elde edilme düzeylerinin sınanması için başka çalışmaların yapılması tavsiye edilir.

Kaynaklar

- Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*, YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi: Ankara.
- Büyükoztürk, Ş. (2001). *DeneySEL Desenler*, Pegem Yayıncılık: Ankara.
- Cote, N.; Goldman, S. R. ve Saul, E. U. (1998). Students Making Sense of Informational Text: Relations Between Processing and Representation. *Discourse Processes*, 25(1), p: 1-53.
- Darch, C. ve Eaves, R. (1986). Visual Displays to Increase Comprehension of High School Learning-Disabled Students. *Journal of Special Education*, 20, p: 309-318.

- Dönmez, C. (2003). Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler (Editör: Cemalettin ŞAHİN) *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık: Ankara.
- Egan, M. (1999). Reflections on Effective Use of Graphic Organizers. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 42(8), p: 641-645.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for The 21st Century*, Basic Books: New York.
- Griffin, C.; Malone, L. D. ve Kameenui, E. J. (1995). Effects of Graphic Organizer Instruction on Fifth- Grade Students. *The Journal of Educational Research*. Vol 89, No:2. p: 98-107.
- Jones, B. F.; Pierce, J. ve Hunter, B. (1988/1989). Teaching Students to Construct Graphic Representations. *Educational Leadership*, December/ January, p: 20-25.
- Langan-Fox, J.; Waycott, J. L. ve Albert, K. (2000). Linear and Graphic Advance Organizers: Properties and Processing. *International Journal of Cognitive Ergonomics*, 4(1), 19-34.
- Loranger, A. L. (1999). The Challenge of Content Area Literacy: A Middle School Case Study. *The Clearing House*, 72(4), p: 239-243.
- Martella, N. M.; Miller, T. L. ve Macqueen, C. (1998). Graphic Organizers, *Teaching K8*, p: 46-48.
- Martorella, P. H.; Beal, C. M. ve Bolick C. M. (2005). *Teaching Social Studies in Middle and Secondary Schools*, Merrill Prentice Hall: New Jersey, Ohio.
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara
- Merkley, D. M. ve Jefferies, D. (2000). Guidelines for Implementing a Graphic Organizer. *The Reading Teacher*. 54(4), p: 350-357.
- Neufeld, P. (2005). Comprehension Instruction in Content Area Classes. *The Reading Teacher*, 59(4), p: 302-312.
- Reid, E. R. (1981). Comprehension Skills Can Be Taught. *Educational Leadership*. March, p: 455-457.
- Rhoder, C. (2002). Mindful Reading: Strategy Training That Facilitates Transfer. *Adolescent & Adult Literacy*, 45(6), p: 498-512.

- Saban, A. (2002). *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Tierney, R.; Readence, J. E. ve Dishner, Ernest K. (1985). *Reading Strategies and Practices*. Allyn and Bacon Inc: Massachusetts.
- Vaughn, S. ve Edmonds, M. (2006). Reading Comprehension for Older Readers. *Intervention in School and Clinic*, 41(3), p: 131-137.
- Yazıcı, Kubilay. (2006). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Okuduğunu Anlama Becerilerinin Geliştirilmesinde B-B-Ö (Bildiklerim-Bilmek İstediklerim-Öğrendiklerim) Stratejisinin Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Dersle Karşı Olan Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.

Ek: Akademik Bilgi Testi**Ad-Soyad:****Sınıf :**

Sevgili öğrenciler aşağıda size “Osmanlı Kültür ve Uygarlığı” ünitesinin “Devlet Yönetimi” konusu ile ilgili sorular verilmiştir. Sizden istenilen verilen bütün soruları içtenlikle cevaplamazdır. Teste verdiğiniz cevaplardan dolayı herhangi bir not almayacaksınız. Test 30 sorudan oluşmakta ve cevaplamaz için tanınan süre 40 dakikadır. İlginizden dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

1. Osmanlı Maliyesi'nin gelirleri arasında yer alan cizye vergisi aşağıda belirtilen gruplardan hangisinden alınır?

- a. Müslümanlar b. Gayri Müslimler c. Çiftçiler d. Ulema

2. Osmanlı Devleti'nde Müslüman çiftçilerden alınan vergi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Öşür b. Cizye c. Haraç d. Avarız

3. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde divan üyesi değildir?

- a. Kaptan-ı Derya b. Kazasker c. Defterdar d. Nişancı

4. I. Nizam-ı cedit ordusu kuruldu. II. Yeniçeri ocağı kaldırıldı.

III. Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusu kuruldu. IV. Sekban-ı cedit ordusu oluşturuldu.

Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılda askeri alanda gerçekleştirilen yeniliklerin kronolojik sıralaması aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. IV-III-I-II b. I-IV-II-III c. I-II-IV-III d. III-II-I-IV

5. Osmanlı Devleti'nin duraklamasında aşağıda verilen sebeplerden hangisi etkili olmamıştır?

- a. Yönetimdeki bozulmalar b. Yeniçerinin ayaklanması
c. Maliyenin bozulması d. Savaşların kazanılması

6. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nden alacağı olan devletler, aşağıda verilen hangi kurumu oluşturarak alacaklarını tahsil etme yoluna gitmişlerdir?

- a. Deyun-ı Umumiye b. Hariciye Nezareti
c. Meclis-i Ayan d. Meclis-i Mebusan

7. Osmanlı Devleti'nde toprak yönetiminde uygulanan tımar sistemiyle aşağıdakilerden hangisi amaçlanmamıştır?

- a. Toprağın işlenmesi
- b. Üretimde devamlılığının sağlanması
- c. Elde edilen gelirlere göre belli sayıda asker beslenmesi
- d. Toprağın parçalanmasının önlenememesi

8. Osmanlı Devleti'nde, kadıların tayinini aşağıdaki devlet görevlilerinden hangisi gerçekleştirdi?

- a. Veziriazam
- b. Nişancı
- c. Kazasker
- d. Defterdar

9. Hükümdar adına devleti yöneten, orduları komuta eden, bugünkü Başbakanın karşılığı olan divan üyesi aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Nişancı
- b. Kazasker
- c. Defterdar
- d. Sadrazam

10. Defterdar, Osmanlı Devleti'nde bütün mali işlerden sorumludur.

Yukarıdaki bilgi göz önünde bulundurularak, o dönemin defterdarı günümüzün hangi devlet görevlisine karşılık gelmektedir?

- a. Başbakan
- b. Adalet Bakanı
- c. Maliye Bakanı
- d. İçişleri Bakanı

11. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nde divan üyelerinden birisi olan "nişancı" görevleri arasında yer almaz?

- a. Padişahın ve divanın yazışmalarını yapardı
- b. Ferman ve beratların üzerine padişahın tuğrasını çekerdi
- c. Padişahın emriyle dirliklerin dağıtımını yapardı.
- d. Önemli davalara bakardı.

12. I. Trablusgarp II. Cezayir III. Kırım IV. Mısır

Osmanlı devletinde yukarıda verilen yerlerden hangisi özel yönetimi olan eyaletler içerisinde yer almaz?

- a. I
- b. II
- c. III
- d. IV

13. -Kayıtlı gelirleri 20.000 ile 100.000 akçe arasındadır.

-Subaşı ve kadı gibi orta dereceli devlet görevlilerine verilir.

Yukarıda özellikleri verilen dirlik çeşidi aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak ifade edilmiştir?

- a. Zeamet
- b. Tımar
- c. Has
- d. Cebelü

14. I. Devlet adamlarının yetersiz olmaları
II. Rüşvet ve iltimasın yaygınlaşması
III. Beşik ulemalığının oluşması
IV. Yeniçeri Ocağı'nın bozulması
V. Medreselerdeki eğitim sisteminin bozulması,
Yukarıda numaralandırılmış olarak verilen nedenlerden hangileri Osmanlı devletinde yönetimle ilgili yaşanan bozulmalar arasında yer almaz?
a. I-II-III b. II-III-IV c. I-II-IV d. III-IV-V
15. Osmanlı Devleti'nde önemli konular Divan-ı Hümayun'da görüşülürdü. Bu kurula önceleri padişah başkanlık ederdi. Aşağıda verilen hangi padişahтан sonra bu kurula veziriazam başkanlık etmeye başlamıştır?
a. Fatih Sultan Mehmet b. Kanuni Sultan Süleyman c. Yıldırım Beyazıt d. Yavuz Sultan Selim
16. Osmanlı Devleti'nde Divan-ı Hümayun üyeleri ile görevleri karşılaştırıldığında aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?
a. Kaptan-ı Derya-Deniz Kuvvetleri b. Sadrazam-Devlet işleri
c. Kazasker-Maliye d. Şeyhülislam-Din işleri
17. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nde hazinenin gelir kaynaklarından birisi değildir?
a. Esnaf ve zanaatkarlardan alınan vergiler b. Savaşlardan elde edilen ganimetler
c. Maden, tuzla ve orman gelirleri d. Vakıf arazileri
18. Osmanlı Devleti'nde miri arazi çeşitlerini oluşturan haslar, zeametler ve tımarlar hangi kritere göre bölümlere ayrılmıştır?
a. Toprak gelirlerine b. Ailesinin eğitim seviyesine
c. İhtiyaçlara d. Kişilerin yetiştirdiği yerlere
19. Aşağıdaki verilen arazi çeşitlerinden hangisine "miri arazi" denilmektedir?
a. Müslümanlara ait arazilere b. Gayri Müslimlere ait arazilere
c. Devlete ait arazilere d. Vakıf arazilerine
20. Osmanlı Devleti'nde, uzun süre bir toprağı kullananın toprağın sahibi sayıldığı düzenlemenin adı aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?
a. Arazi Kanunnamesi b. Duyun-ı Umumiye
c. Kanunname-i Ali Osman d. Ağnam

21. Osmanlı Devleti'nde eyaletler sancaklara, sancaklar kazalara, kazalar da köylere ayrılmıştı. Bu bilgiye dayanılarak Osmanlı Devleti'nin hangi alandaki yapılanmasından söz edilebilir?

- a. Adli b. İdari c. Askeri d. Mali

22. Aşağıdaki askeri sınıflardan hangisinin mensupları, Osmanlı Devleti'nde padişaha bağlı olarak devletten sürekli maaş alırlardı?

- a. Kapıkulu askerleri b. Akıncılar c. Azaplar d. Tımarlı Sipahiler

23. -Tımarlı sipahilerden oluşurlardı.

- Atlı birliklerdi.

- Ordunun esas vurucu kuvvetini oluşturmaktaydılar.

Yukarıdaki bilgilere göre belirtilen askeri sınıf aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Yardımcı kuvvetler b. Eyalet askerleri
c. Deniz kuvvetleri d. Kapıkulu askerleri

24. Osmanlı Devleti'nde deniz askerlerine verilen ad, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Akıncı b. Gazi c. Levent d. Sipahi

25. Osmanlı Ordusu'nun kapıkulu askerleri sınıfında yer alan cebecilerin görevi aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a. Silah yapımı ve bakımı ile uğraşırlardı. b. Kalelerin altına tüneller kazarlardı.
c. Düşmana ilk saldıran birliklerdir. d. Havan topu ve elle atılan bomba yaparlardı.

26. Gerçeğe uygun olarak yapılan ilk dünya haritası ile tanınan denizcimiz aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Turgut Reis b. Barbaros Hayrettin Paşa c. Piri Reis d. Seydi Ali Reis

27. 17. ve 18. yüzyıllarda medreselere eğitimle ilgisi olmayanların müderris olarak atanması aşağıdakilerden hangisine neden olmuştur?

- a. Ordunun bozulmasına b. Eğitimin bozulmasına
c. Sanatın bozulmasına d. Vakıfların bozulmasına

28. Cami, medrese, hastane, imarethane gibi bilim ve hayır kurumlarına ayrılmış olan topraklara "vakıf arazi" denir. Bu bilgi doğrultusunda Osmanlı Devleti hakkında aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- a. Hukuk devleti olduğuna
- b. Sosyal devlet olduğuna
- c. Halk arasında eşitlik sağladığına
- d. Tımar sisteminin uygulandığına

29. Osmanlı Ordusu'nun sayıca çok büyük olmasına rağmen devlete fazla yük getirmemesi aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- a. Devşirme sisteminin uygulanması
- b. Tımar sisteminin uygulanması
- c. Yardımcı kuvvetlerin varlığı
- d. Bağlı devlet ve beyliklerin kuvvet göndermesi

30. Aşağıda verilen seçeneklerden hangisinde kazasker ve kadının ortak özelliği doğru olarak verilmiştir?

- a. Hukukun uygulayıcısıydılar.
- b. Kadıların, müderrislerin atama ve görevden alma işlerini yaparlardı.
- c. Kazalarda adalet ve belediye işlerini idare ederlerdi.
- d. Önemli davalara bakarlardı.

*Summary***THE EFFECT OF USING GRAPHIC ORGANIZERS IN
SOCIAL STUDIES TO THE OBTAINING OF STUDENTS TO
THE ACADEMICAL KNOWLEDGE****Cengiz DÖNMEZ * Kubilay YAZICI ** Osman SABANCI *****

The social studies are the curriculums that the basic acquisitions of social sciences are transferred whereas the elements like ages, physical and psychological characteristics of students are kept in mind. This curriculum is become fact with the transfer of concepts and informations about social sciences in social studies courses and in its textbooks. The activity that is called above, contains the transfer of some mixed-informations to the students. This variety brings the difficulty of assimilation for the information by students. So it is obligation that the visual elements must be used. The visual elements can be used in two different types in teaching and education activities. One of them contains the transfer of the information visually and the other contains the expression of the information with visual elements. We must use the visuality with the aim of increasing the interests of students and presenting alternatives for making their learning easier and to make them learned and help them to remember in their field in social studies. The main aim of using visuality in social studies is to make the teaching and education process expressive with keeping the personal differences in mind.

In our times the intelligence is thought to be statistical concept and it is called as to be in different types in different persons. Gardner who is defender of this opinion, classifies the intelligence types as 1- Linguistic Intelligence, 2- Mathematical-Logical Intelligence, 3- Musical Intelligence, 4- Visual-Spatial Intelligence,

Address for correspondence: *Assistant Professor Cengiz Dönmez, Gazi University Gazi Education Faculty Department of Primary Education Social Studies Teachers Education Programme, Teknikokullar/Ankara, Turkey, cdonmez@gazi.edu.tr **Dr. Kubilay Yazıcı, Niğde University Education Faculty Department of Primary Education Social Studies Teachers Education Programme, Niğde, Turkey ***Research Assistant Osman Sabancı, Gazi University Gazi Education Faculty Department of Primary Education Social Studies Teachers Education Programme, Teknikokullar/Ankara, Turkey.

5- Kinesthetic Intelligence, 6- Intrapersonal Intelligence, 7- Interpersonal Intelligence, 8- Naturalist Intelligence.

Visual-Spatial Intelligence is reacting of person photographically to the images in his brain or in the world liken photograph, slide, film, drawing and graphic. The most common teaching strategy is writing informations on the black-board. On the other hand, although it helps the students who have Visual-Spatial Intelligence to understand this subject, drawing a picture or graphic about the subject is not a useful activity like writing somethings on the black-board. Finally, the teachers who support the teaching process with pictures and graphics as much as vocabularies and concepts, have the probability of reaching much more student mass. Mainly this sort of strategy needs making of teacher the concepts that he teach with a visual graphical symbol.

In this study an experimental work has been done for testing if there is an influence of graphic organizers in acquiring of students to the academical information in social studies courses or not. In the search the design with pre-test and final-test groups is used. The experimental group of the search is consist of the students whom are in the city of Ankara the district of Elmadağı Karşıyaka Primary School, 7/A class (n:23), and the control group of this search is consist of the same school's 7/B class (n:23). In the experimental parts of the search the courses are worked in control group with traditional education system (asking-answering, straight expression approach) and in the experiment group the courses are worked with the help of asking- answering, straight expression and graphical organizers. The graphic organizers that are used in experiment group are Venn diagramme, spider map, the fish bone map, compare/contrast matrix, network tree, problem-solution outline, serios of events chain and cycle.

In the experimental dimension of the search, an academical information test is prepared with the aim of evaluating their knowledge about the subject of "State Management" of the unit of Otoman Culture and Civilisation". This test is developed with the aim of using in the practise of pre-test and final-test. The academical information test that is practised in both control grup and experiment group, is practised once more time as final-test with the aim of evaluating the academical information that the two group have. In this way the academical informations that are acquired in experiment and control group Academical information test consists of 30 questions totally. The reliability work of this evaluation tool is practised as 40 question to the students that are in 8th class and took this course before. With the conclusion of material analise the test has taken its

last condition after removing 10 questions which its reliability is low. The reliability of the evaluation tool is calculate with SPSS programme and the Cronbach Alfa reliability coefficient of the test is 72. After the finishing of activity practise of the search the results is find as below:

1- While the pre-test point of academical information which is practised to the control group is ($\bar{X}=9,65$), final-test point is ($\bar{X}=10,82$)

2- While the pre-test point of academical information which is practised to the experiment group is ($\bar{X}=9,91$), final-test point is ($\bar{X}=12,26$)

3- After the practises while the pre-test point of academical information which is practised to the experiment group is ($\bar{X}=10,82$), final-test point is ($\bar{X}=12,26$)

This situation is exposes that the graphic oraganizers in experiment group are useful and functional in acquiring the academical information.